

133. מתוך דו"חות גנראל ס"ס שטרופ על הקרבות בגיטו וארשה — דו"ח מסכם

... בינואר 1943 נתן הרייכספיהרר ס"ס — לרגל ביקורו בווארשה — פקודה למפקד הס"ס והמשטרה (SS- und Polizeiführer) במחוז וארשה, להעביר ללובלין את מפעלי הציוד והחימוש המצויים בגיטו, כולל הפועלים והמכונות. ביצוע פקודה זו הסתבר כקשה למדי, כי גם מנהלי המפעלים וגם היהודים התנגדו להעברה זו בכל הדרכים שאפשר להעלותם על הדעת. לפיכך החליט מפקד הס"ס והמשטרה, לבצע את העברת המפעלים בכפייה באקציה גדולה (Grossaktion), שצריכה היתה להימשך שלושה ימים. ההכנות ופקודות הביצוע לאקציה גדולה זו נעשו על ידי קודמיי. אני הגעתי לווארשה ב-17 באפריל 1943 וקיבלתי לידי את ניהול האקציה הגדולה ב-19.4.43 בשעה 8.00, אחרי שהאקציה הזו החלה עוד בשעה 6.00 באותו יום. ...

מספר היהודים שהוצאו בימים הראשונים מן הבתים ונתפסו, היה מועט ביחס. הסתבר, כי היהודים הסתתרו בתעלות-הביוב ובבונקרים שהותקנו במיוחד לכך. בימים הראשונים סברו שקיימים בונקרים יחידים בלבד, בהמשך המיבצע הגדול התברר, כי הגיטו חרוש מלמטה באופן שיטתי במרתפים, בונקרים ומעברים. לכל אחד מן המעברים והבונקרים האלה היו דרכי גישה אל תעלות-הביוב. ניתן היה לקיים קשר באין מפריע בין היהודים מתחת לאדמה. ברשת תיעול זאת השתמשו גם היהודים, בכדי להימלט מתחת לאדמה אל החלק הארי של העיר וארשה. ללא הרף הגיעו הודעות, כי היהודים מנסים לחמוק דרך פתחי התעלות... עד כמה שהיהודים עבדו בצורה מתוחכמת הוכח ונתגלה פעמים רבות על-ידי התקנה יעילה של הבונקרים ובהם סידורי דיור למשפחות שלמות, מתקני רחצה ואמבט, בתי שימוש, סליקים לנשק ותחמושת ומלאי של מזון לחדשים אחדים. היו בונקרים נפרדים לעשירים ולעניים. גילוי כל אחד מן הבונקרים על-ידי הכוחות המופעלים היה קשה ביותר, בשל ההסוואה, ובמקרים רבים לא נתאפשר אלא לאחר הלשנה מצד היהודים.

כבר לאחר הימים הראשונים הוכח, כי אין היהודים מעלים בדעתם בשום פנים ואופן פינוי מרצון, אלא נחושים בדעתם להתגונן בכל הדרכים בנשק העומד לרשותם. בהנהגה פולנית בולשביסטית הוקמו [יחידות] המכונות יחידות קרב (Kampfgruppen) חמושות, אשר שילמו כל מחיר שנדרש תמורת נשק שניתן להשיג...

אם בתחילה ניתן עוד ללכוד את היהודים, שבעצם הם מוגי-לב בטבעם, בהמוניהם — הרי במחציתה השנייה של האקציה הגדולה קשתה יותר ויותר תפיסתם של היהודים והבאנדיטים... שוב ושוב הביאו להתלקחות מחודשת של ההתנגדות מצד יחידות קרב אלה של בני 20 — 30 ויותר צעירים יהודים בגיל 18 — 25 ובתוכם מספר ניכר של נשים. ליחידות-קרב אלה ניתנה פקודה להתגונן בנשק עד הסוף, ונוכח השבי להתאבד. אחת מן הקבוצות הללו הצליחה לעלות דרך פתח בתעלת הביוב [ברחוב] המכונה פרוסטה אל משאית ולהימלט בדרך זו (כ־30 — 35 באנדיטים...)...

בהתנגדות המזוינת היו הנשים השייכות ליחידות הקרב, חמושות כמו הגברים, חלקן חברות בתנועת החלוצים. לא היה זה נדיר שנשים אלה ירו מאקדחים בשתי ידיהן. מפעם לפעם אירע שהן הסתירו אקדחים ורימוני-יד (רימוני-יד פולניים דמויי-ביצה) בכגריהן עד לרגע האחרון, כדי להפעילם או

כנגד אנשי הוואפן־ס"ס, המשטרה והוורמאכט. על ההתנגדות שגילו היהודים והבאנדיטים ניתן היה להתגבר אך ורק על־ידי הפעלה נמרצת ובלתי־נלאית של יחידות המחץ יומם ולילה. ב־23.4.1943 ניתנה הפקודה על־ידי הרייכספיהרר ס"ס באמצעות המפקד העליון של הס"ס והמשטרה מזרח, בקראקוב, לסרוק את גיטו וארשה בקשיחות ובסבלנות בלתי־נלאית. לפיכך החלטתי לבצע את ההריסה המוחלטת של רובע המגורים היהודי על־ידי שריפת כל גושי־המגורים, כולל גושי־המגורים של מפעלי החימוש. באורח שיטתי פונה מפעל אחרי מפעל ואחרי כן הועלה באש. כמעט תמיד יצאו היהודים מהבונקרים והמחבואים. קרה לעתים, שהיהודים נותרו בבתים הבווערים זמן רב כל כך, עד שבגלל החום והפחד מפני המוות באש קפצו מהקומות לאחר שהשליכו מקודם לרחוב מזרונים ודברי ריפוד מהבתים הבווערים. לאחר מכן ניסו עם עצמות שבורות לחזול אל מעבר לרחוב אל גושי־הבתים שעדיין לא אחזו בהם להבות כלל או בערו בחלקם. לעתים קרובות החליפו היהודים מחבואים במשך הלילה, הסתתרו בין תילי החרבות ושהו שם עד שנתגלו על־ידי יחידות המחץ ...

רק על־ידי הפעלה מתמדת ובלתי נלאית של כל הכוחות הצלחנו לתפוס בסך־הכל 56,065 יהודים או להשמידם בוודאות. למספר זה יש להוסיף עוד את היהודים שנהרגו בשעת פיצוצים, שריפות וכו', אך את מספרם לא ניתן לקבוע ...

וארשה, 16 במאי 1943

מפקד הס"ס והמשטרה במחוז וארשה

שטרופ Stroop

ס"ס בריגאד־הפיהרר וגנראל־מאיור של המשטרה

PS-1061

• מפקד הס"ס והמשטרה במחוז וארשה, אוֹבֶר־פיהרר פון זאמרן־פראנקנג
(von Sammern-Franknegg)

•• בכינוי זה השתמשו הגרמנים לציון פרטיונים ואנשי מחתרת מווינים.

••• הכוונה לקבוצת אנשי "הארגון היהודי הלוחם" שיצאה מתעלות הביוב ברחוב פרוסטה בצד הארי ב־10 במאי 1943.